

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)
26. mai 2005*

Kohtuasjas C-409/03,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Bundesfinanzhof'i (Saksamaa) 15. juuli 2003. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 1. oktoobril 2003, menetluses

Société d'exportation de produits agricoles SA (SEPA)

versus

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees P. Jann ning kohtunikud K. Lenaerts, N. Colneric, K. Schiemann ja E. Juhász (ettekandja),

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: P. Léger,
kohtusekretär: vanemametnik M.-F. Contet,

arvestades kirjalikus menetluses ja 18. novembri 2004. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- SEPA, esindaja: *Rechtsanwalt* D. Ehle,

- Hauptzollamt Hamburg-Jonas, esindaja: M. Blaesing,

- Kreeka valitsus, esindajad: G. Kanellopoulos ja V. Kontolaimos, samuti E. Svolopoulou,

- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: E. Paasivirta ja G. Braun,

olles 3. veebruari 2005. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab komisjoni 27. novembri 1987. aasta määruse (EMÜ) nr 3665/87, milles sätestatakse põllumajandustoodete eksporditoetuste süsteemi kohaldamise üksikasjalikud ühiseeskirjad (EÜT L 351, lk 1), artikli 13 tõlgendamist.

- 2 Eelotsuseküsimus esitati kohtuvaidluses Société d'exportation de produits agricoles SA (edaspidi „SEPA”) ja Hauptzollamt Hamburg-Jonas'e (Hamburg-Jonas'e peatolli-asutus, edaspidi „Hauptzollamt”) vahel spetsiaalselt hädatapetud loomade veiseliha eest, mida SEPA ekspordis kolmandatesse riikidesse, eksporditoetuste andmata jätmise küsimuses.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigus

- 3 Määruse nr 3665/87 üheksas põhjendus sätestab:

„[T]oodete kvaliteet peaks olema selline, et neid saaks normaalsetes tingimustes turustada”.

4 Sama määruse artikkel 13 sätestab:

„Toetust ei anta toodetele, mis pole veatud ja standardse turustuskvaliteediga ning inimeste tarbeks mõelduna ei välista ega piira toodete omadused ja seisukord oluliselt nende kasutamist kõnealusel eesmärgil.”

5 1. juulist 1999 asendab määrust nr 3665/87 komisjoni 15. aprilli 1999. aasta määrus (EÜ) nr 800/1999, milles sätestatakse põllumajandustoodete eksporditoetuste süsteemi kohaldamise üksikasjalikud ühiseeskirjad (EÜT L 102, lk 11; ELT eriväljaanne 03/25, lk 129), mille artikli 11 lõige 1 näeb ette:

„Toetust antakse ainult toodetele, mis sõltumata tolliolukorrast pakendamise suhtes on [...] ühenduse piires vabas ringluses [...]”.

6 Sama määruse artikli 21 lõike 1 esimene, teine ja kolmas lõik on sõnastatud järgmiselt:

„1. Toetust ei anta toodetele, mis pole ekspordideklaratsiooni vastuvõtmise päeval veatu ja standardse turustuskvaliteediga.

Tooted peetakse esimeses lõigus sätestatud nõuetele vastavaks, kui neid saab normaalses tingimustes ühenduse territooriumil turustada toetusetaotluses esitatud nimetuse all ja inimeste tarbeks mõelduna ei välista ega piira toodete omadused ja seisukord oluliselt nende kasutamist kõnealusel eesmärgil.

Toodete vastavust esimeses lõigus sätestatud nõuetele kontrollitakse vastavalt ühenduses kehtivatele normidele ja tavadele.”

- 7 Nõukogu 26. juuni 1964. aasta direktiivi 64/433/EMÜ ühendusesisest värske lihaga kauplemist mõjutavate tervishoiuprobleemide kohta (EÜT 1964, 121, lk 2012; ELT eriväljaanne 03/01, lk 34), mis muudeti ja konsolideeriti nõukogu 29. juuli 1991. aasta direktiiviga 91/497/EMÜ (EÜT L 268, lk 69; ELT eriväljaanne 03/12, lk 72; edaspidi „direktiiv 64/433”), artikli 2 punkt n sätestab järgmise definitsiooni:

„spetsiaalne hädatapmine — tapmine, mida nõuab veterinaararst pärast toimunud õnnetust või tõsiste füsioloogiliste ja funktsionaalsete probleemide esinemisel. Spetsiaalne hädatapmine võib toimuda väljaspool tapamaja, kui veterinaararsti arvates on looma võimatu transportida või põhjustaks see loomale tarbetuid kannatusi.”

8 Selle direktiivi artikli 6 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid tagavad, et:

[...]

e) spetsiaalselt hädatapetud loomi on lubatud inimtoiduks tarbida kohalikul turul ja ainult siis, kui on täidetud järgmised tingimused [...]”.

Siseriiklik õigus

9 Saksamaa 19. jaanuari 1996. aasta seaduse liha hügieeninõuete kohta (Fleischhygienegesetz, *BGBI.* 1996 I, lk 59) artikkel 13 on sõnastatud järgmiselt:

„Artikkel 13. Tapmine haiguse tõttu

1) Loomi, kes

1. tapetakse eripõhjusel, või kes

2. eritavad patogeene,

võib tappa vaid eritapamajades (kinnised tapamajad). Kinnise tapamaja ruumid ja seadmed tuleb pärast iga tapmist puhastada ja desinfitseerida.

2) Nimetatud viisil tapetud haigetest loomadest saadud liha võib toiduainena turustada vaid eelmainitud tapamajade müügipunktides, millel on vastav luba ja mille suhtes teostab järelevalvet pädev ametiasutus ning mis on vastavalt märgistatud.

[...]

4) Föderaalministeerium võib Bundesrat'i määruse alusel võtta vajalikke meetmeid tarbijate kaitseks või Euroopa ühenduste institutsioonide õigusaktide kohaldamiseks järgmistes küsimustes:

1. kinnistele tapamajadele esitatavad hügieeni miinimumnõuded vältimaks patogeenide levimist,

2. asjaomase liha märgistamine,

3. müügipunktilede esitatavad hügieeni miinimumnõuded, vastavate lubade andmine ja järelevalve kord, samuti loa andmise ja äravõtmise tingimused ja kord,

  4. müügipunktilede eelkirjeldatud viisil tapetud haigetest loomadest saadud liha ladustamise, transpordi ja müügi osas esitatavad hügieeni miinimumnõuded,

  5. hädatapmisele ja sellest saadud liha müügile esitatavad hügieeni miinimumnõuded.”
- 10 Nimetatud seaduse sätteid rakendatakse liha hügieeninõuete määrusega (Fleischhygieneverordnung, *BGBI.* 1997 I, lk 1138), mille artikkel 10 sätestab, et kinnistest tapamajadest saadud liha „[...] võib müüa üksnes vastavat luba omavates müügipunktides [...], ja vaid lõpptarbijatele [...]”.

Põhikohtuasja faktid ja eelotsuse küsimused

- 11 Prantsuse ettevõtja SEPA eksportis kolmandatesse riikidesse liha Saksamaa kinnistest tapamajadest, kus tapetakse haigeid loomi ning loomi, kes tuleb tappa

kiiresti erakorralistel põhjustel (nt õnnetuse tagajärjel). 1997. aasta oktoobrini maksti talle selle eest eksporditoetusi.

- 12 SEPA esitas 1997. aasta novembris nimetatud tapamajades tapetud loomade külmutatud veiseliha saadetise kohta ekspordideklaratsiooni, mille eest palus Hauptzollamt'ilt toetust. Toetust ei antud põhjusel, et kaup polnud „standardse turustuskvaliteediga” määruse nr 3665/87 artikli 13 tähenduses, sest sellistes tingimustes tapetud loomade liha turustamiskohad olid siseriikliku õigusega kitsalt piiritletud.
- 13 Toetusest keeldumise otsuse peale SEPA poolt Finanzgericht Hamburg'ile esitatud hagi jäeti rahuldamata põhjusel, et eksporditoetuse andmisele seatud tingimused polnud täidetud. Kohtu arvamusel ei olnud liha „standardse turustuskvaliteediga”, kuna kinnistest tapamajadest pärineva liha turustamisele oli Saksa õigus seadnud eripiirangud.
- 14 Kuivõrd kinnistel tapamajadel olid veterinaartõendid, mille kohaselt liha oli sobiv inimtoiduks ja vastas Saksamaal kehtivatele liha hügieeninõuetele ning tolliformaalsete täitmiseks oli esitatud ka teisi hügieeni tõendavaid dokumente, esitas SEPA Bundesfinanzhof'ile Finanzgericht Hamburg'i otsuse peale kohtuvea parandamise avalduse.

- 15 Leides, et kohtuvaidluse lahendamise eeldab ühenduse õiguse tõlgendamist, otsustas Bundesfinanzhof kohtuliku arutamise peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuseküsimused:

- „1. Kas mõiste „standardne turustuskvaliteet” määruse nr 3665/87 [...] artiklis 13 tähendab, et asjaomase kauba tootmisele ja turustamisele kohaldatakse vaid üldkehtivaid õigussätteid, mida kohaldatakse kõigile seda tüüpi kaupadele, ja kas see välistab seega eksporditoetuste andmise kaubale, millele kohaldatakse eelkõige tootmise, käitlemise või turustamise osas eripiiranguid, nagu näiteks ettekirjutus teostada hügieeni erikontroll või turustamiskohtade piiramine?
2. Kas mõiste „standardne turustuskvaliteet” määruse nr 3665/87 artiklis 13 tähendab eksporditud kauba keskmist kvaliteeti ja välistab seeläbi eksporditoetuste andmise madalama kvaliteediga kauba eest, millega samas tavapäraselt kaubeldakse toetusetaotluses esitatud nimetuse all? Kas see on nii ka juhul, kui kauba madalam kvaliteet ei mõjuta kuidagi äritehingu tegemist?”

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

Euroopa Kohtule esitatud märkused

- 16 SEPA märgib, et eksporditoetuse saamise ainus tingimus on kauba hügieeni tõendava dokumendi väljastamine. Tema sõnul tuleb kauba „standardset turustus-kvaliteeti” hinnata kauba enda olemuslike objektiivsete tunnuste põhjal, mis eksisteerivad sõltumata „piiramata turustamise” või „turustamise suunamise” küsimusest. Sellest tulenevalt ei tohiks turustamiskohtade piirang kitsendada kauba turustatavust. Ta rõhutab, et määruse nr 3665/87 artikli 13 kohaselt piisab turustus kvaliteedi olemasoluks, kui kaup on turustatav kohalikul turul. SEPA täpsustab lisaks, et võrdse kohtlemise ja õiguskindluse põhimõtted, mis on eriti asjakohased ühenduse toetuste süsteemi puhul, nõuavad, et rahalisi kohustusi kehtestavad eeskirjad peavad olema selged ja täpsed, nii et toetuse saamiseks õigustatu teaks üheselt oma õigusi ja kohustusi ning saaks vastavalt tegutseda.
- 17 Hauptzollamt, kes kirjalikke märkusi ei esitanud, väidab kohtuistungil, et isegi kui spetsiaalselt hädatapetud loomadest saadud liha pole iseenesest madalama kvaliteediga, vaid on veterinaarkontrolli kohaselt tarvitamiseks kõlbulik, võib seda õiguslikust seisukohast müüa vaid kohalikul turul ja kindlaksmääratud müügipunktides. Asjaomaste ühenduse ja Saksa õigusnormide tõttu on sellise liha turustamisvõimalused äärmiselt piiratud; see ei ole määruse nr 3665/87 artikli 13 tähenduses kaup ning seda ei saa turustada. Mis puudutab olulisi turgusid, võimalikke kauplemiskohti, konkurentsi ja liha puudutavaid norme, siis sellise liha ja

liha, mis tuleb kaubandusvõrku ilma piiranguteta, vahel on nii palju erinevusi, et ainuke ühisosa on see, et mõlema puhul on tegemist lihaga. Ta väidab veel, et nimetatud artikkel 13 ei näe mitte üksnes ette tervisekaitse sätteid, vaid piirab eksporditoetuste andmist nendele toodetele, mis seda teatud viisil väärivad.

- 18 Kreeka Vabariik leiab, et põllumajandustoodete müümise „normaalsed tingimused” võivad tähendada situatsioone, mida reguleerivad nii tootmist ja nende toodete ning kõigi sama kategooria toodete turustamist käsitlevad üldkohaldatavad õigusnormid kui ka teatud kaupade tootmise, käitlemise ja turustamise eripiirangud. Üldkohaldatavad õigusnormid ühelt poolt ja teisalt eripiirangud moodustavad põllumajandustoodetele esitatavad „standardse turustuskvaliteedi” kriteeriumid, nii et „normaalsete tingimuste” suhtes eristamise küsimust ei tõusetu.
- 19 Euroopa Ühenduste Komisjoni kohaselt tähendab mõiste „veatu ja standardne turustuskvaliteet” seda, et toodet võib turustada normaalsetes tingimustes. Komisjon leiab, et põhikohtuasjas ei vasta vaidlusalune liha, mis on saadud kinnisest tapamajast, nimetatud kriteeriumile, sest selle turustamine on piiratud. Komisjon leiab seega, et selline toode, ehkki selle hügieeninõuetele vastavust pole vaidlustatud, ei vasta „veatu ja standardse turustuskvaliteedi” nõudele, sest sellega ei saa kaubelda normaalsetes tingimustes.

Euroopa Kohtu hinnang

- 20 Selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas määruse nr 3665/87 artiklit 13 peab põhikohtuasja faktiliste asjaolude konteksti arvesse võttes

tõlgendama nii, et hügieeninõuetele vastav liha, mida võib Euroopa Ühenduses inimeste tarbeks mõelduna turustada vaid kohalikul turul põhjusel, et liha on spetsiaalselt hädatapetud looma oma, võib aga ei pruugi olla „veatu ja standardse turustuskvaliteediga”, mis on eksporditoetuse saamise eelduseks.

- 21 Määruse nr 3665/87 artikkel 13 näeb ette, et toetust ei anta toodetele, mis pole „veatu ja standardse turustuskvaliteediga” ning inimeste tarbeks mõelduna ei välista ega piira toodete omadused ja seisukord oluliselt nende kasutamist kõnealusel eesmärgil.
- 22 Selles küsimuses on Euroopa Kohus komisjoni 21. detsembri 1967. aasta määrust nr 1041/67/EMÜ, milles sätestatakse üksikasjalikud eeskirjad ühtsesse hinnasüsteemi kuuluvatele toodetele eksporditoetuste andmise kohta (EÜT 1967, 314, lk 9), silmas pidades leidnud, et „veatu ja standardse turustuskvaliteedi” nõue on toetuse andmise objektiivne üldtingimus, ükskõik millised poleks ka iga toote toetuse suurusi sätestavate määruste esitatavad nõudmised tüübile ja kvaliteedile. Toode, millega ei või ühenduse territooriumil normaalsetes tingimustes ja toetusetaotluses esitatud nimetuse all kaubelda, ei vasta nendele kvaliteedinõuetele (vt 9. oktoobri 1973. aasta otsus kohtuasjas 12/73: Muras, EKL 1973, lk 963, punkt 12).
- 23 Seda tõlgendust korratakse määruse nr 3665/87 üheksandas põhjenduses, kus märgitakse, et tooted peaksid olema sellise kvaliteediga, et neid saaks normaalsetes tingimustes turustada (vt 19. novembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-235/97: Prantsusmaa v. komisjon, EKL 1998, lk I-7555, punkt 77).

- 24 Lisaks on Euroopa Kohus leidnud, et kui mõistet „veatu ja standardne turustuskvaliteet” täpsustavad ühenduse õigusnormid puuduvad, peavad liikmesriigid võtma asjakohaseid detailsemaid õigussätteid; need siseriiklikud normid ei tohi olla vastuolus kohalduva ühenduse õiguse üldkorraga, mis nõuab normaalsetes tingimustes turustamist lubavat kvaliteeti (vt eelkõige 8. juuni 1994. aasta otsus kohtuasjas C-371/92: Ellinika Dimitriaka, EKL 1994, lk I-2391, punkt 23, ja eespool viidatud kohtuotsus Prantsusmaa v. komisjon, punktid 76 ja 77).
- 25 Järelikult on liikmesriikidel õigus võtta vastu ühenduse õiguse mõistet „veatu ja standardne turustuskvaliteet” käsitlevaid täpsemaid siseriiklikke norme, kuid nende seadusandlik võim on piiratud ühenduse õigusega, eelkõige määruse nr 3665/87 artiklis 13 sätestatud kriteeriumidega, mida tõlgendatakse sama määruse üheksandat põhjendust silmas pidades.
- 26 Asjaolu, et toote turustatavus „normaalsetes tingimustes” on mõiste „veatu ja standardne turustuskvaliteet” olemuslik osa, tuleneb selgelt ka põllumajandustoodete eksporditoetusi käsitlevatest õigusaktidest, milles kõik asjaomased määrused alates määrusest nr 1041/67 sisaldavad nii mõistet „veatu ja standardne turustuskvaliteet” kui ka toote turustatavuse kriteeriumit „normaalsetes tingimustes” eeldusena eksporditoetuse andmisele.
- 27 Määruse nr 800/1999 osas tuleb märkida, et selle artikli 21 lõike 1 esimene ja teine lõik näevad ette, et toetust ei anta toodetele, mis pole ekspordideklaratsiooni

vastuvõtmise päeval „veatu ja standardse turustuskvaliteediga”, ning et sellele nõudele vastavad need tooted, mida saab „normaalsetes tingimustes ühenduse territooriumil turustada”. Tuleb märkida, et nimetatud säte, milles sisalduvad eelmainitud mõisted ja mis jõustus pärast põhikohtuasja esemeks olevate sündmuste asetleidmist, ei ole olemasolevat õiguslikku olukorda muutnud, vaid vastupidi seda toetanud.

28 Mis puudutab mõisteid „normaalsetes tingimustes turustada”, siis nõustuda ei saa mõttekäiguga, mille kohaselt moodustavad toodete tootmist, käitlemist ja turustamist puudutavad eripiirangud reguleeritud situatsioonide ringi ning on seeläbi osa „normaalsetest tingimustest”, sest see muudaks olematuks viimase mõiste sisu. See mõttekäik viiks järeldusele, et igasugune õiguspärase äritehingu käigus müüdiv toode peaks olema „turustatav normaalsetes tingimustes”.

29 Siinkohal on sobiv tsiteerida direktiivi 64/433, mille artikli 6 lõike 1 punkt e sätestab, et liikmesriigid tagavad, et spetsiaalselt hädatapetud loomi on lubatud inimtoiduks tarbida kohalikul turul ja ainult siis, kui on täidetud erinevad lisatingimused.

30 Põhikohtuasja vaidlusalust liha, mille tootmine, käitlemine ja turustamine on märkimisväärselt piiratud, isegi kui see vastab hügieeninõuetele ning on kauplemise esemeks, ei saa pidada turustatavaks „normaalsetes tingimustes”.

31 Lisaks oleks igal juhul ebasobiv toetada selliste toodete eksporti kolmandatesse riikidesse, samas kui ühenduses võib neid turustada vaid kohalikel turgudel.

32 Eeltoodust järeldeb, et esimesele küsimusele tuleb vastata, et määruse nr 3665/87 artiklit 13 tuleb tõlgendada nii, et hügieeninõuetele vastav liha, mida võib ühenduse õiguse kohaselt Euroopa Ühenduses turustada inimtoiduks vaid kohalikul turul põhjusel, et liha on saadud spetsiaalselt hädatapetud loomadest, ei ole „veatu ja standardse turustuskvaliteediga”, mis on eksporditoetuse andmise eelduseks.

Teine küsimus

33 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 3665/87 artiklit 13 tuleb tõlgendada nii, et eksporditud kaup, mida turustatakse tavapäraselt, võib, aga ei pruugi olla „veatu ja standardse turustuskvaliteediga”, mis on eksporditoetuse andmise eelduseks, kui selle kvaliteet on madalam kui sama tüüpi kauba keskmine kvaliteet.

34 Arvestades esimesele küsimusele antud vastust, ei ole teisele küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 35 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, v.a nimetatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Komisjoni 27. novembri 1987. aasta määruse (EMÜ) nr 3665/87, milles sätestatakse põllumajandustoodete eksporditoetuste süsteemi kohaldamise üksikasjalikud ühiseeskirjad, artiklit 13 tuleb tõlgendada nii, et hügieeninõuetele vastav liha, mida võib ühenduse õiguse kohaselt Euroopa Ühenduses turustada inimtoiduks vaid kohalikul turul põhjusel, et liha on saadud spetsiaalselt hädatapetud loomadest, ei ole „veatu ja standardse turustuskvaliteediga”, mis on eksporditoetuse andmise eelduseks.

Allkirjad